

De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
De heer H.M. de Jonge
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag

Datum
17 maart 2020

Ons kenmerk
z2020-00150

Uw brief van
20 december 2019

Contactpersoon
070 8888 500

Uw kenmerk
1630611-200440-PG

Onderwerp

Advies over het conceptwetsvoorstel wijziging Wet publieke gezondheid

Geachte heer De Jonge,

Bij brief van 20 december 2019 is de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) op grond van het bepaalde in artikel 36, vierde lid, van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), geraadpleegd over het conceptwetsvoorstel wijziging Wet publieke gezondheid (hierna: het concept).

Verloskundigen krijgen een belangrijke rol bij selecteren en signaleren van kwetsbare gevallen, maar de grondslag om daarvoor de nodige gegevens rechtmatig aan Jeugdgezondheidszorg door te kunnen geven ontbreekt. Toestemming in de zin van de AVG is in deze context niet een passende grondslag, juist vanwege de afhankelijkheid en de kwetsbaarheid van de doelgroep. De AP heeft op deze punten bezwaar tegen het concept en adviseert de procedure niet voort te zetten, tenzij het bezwaar is weggenomen.

Strekking van het concept

Het concept strekt tot uitbreiding van de gemeentelijke taak jeugdgezondheidszorg te bieden met het zorgdragen voor prenataal huisbezoek bij kwetsbare zwangere vrouwen en gezinnen. Zo kan al vóór de geboorte hulp en ondersteuning geboden worden om omstandigheden aan te pakken die een negatief impact kunnen hebben op het kind.

Advies

De conceptwettekst is beperkt tot uitbreiding van de wettelijke taak van de jeugdgezondheidszorg (JGZ) en geeft geen voorschriften over de wijze waarop de doelgroep - kwetsbare zwangere vrouwen en hun gezinnen - geselecteerd wordt. Uit de toelichting is af te leiden dat de verloskundige zorgverlener met

Datum
17 maart 2020

Ons kenmerk
z2020-00150

toestemming van betrokkene gegevens overdraagt aan JGZ om prenataal huisbezoek door JGZ mogelijk te maken.

De memorie van toelichting benadrukt het belang van samenwerking tussen de zorgverleners en informatiedeling in dat verband, maar bevat geen analyse van de grondslag waarop de overdracht van deze gegevens door de verloskundige aan JGZ rechtmatig plaatsvindt.¹ Nu het hier om (bijzondere) persoonsgegevens gaat van kwetsbare vrouwen en hun gezinnen is zorgvuldige verantwoording van de rechtmatigheid van deze gegevensoverdracht echter wel van groot belang.

De verloskundige handelt op basis van een geneeskundige behandelovereenkomst met de aanstaande moeder. Onder een behandelovereenkomst valt een breed scala aan verrichtingen waaronder ook bijvoorbeeld het geven van raad en het behoeden voor het ontstaan van ziekte.² Een advies aan de moeder om al tijdens de zwangerschap contact te zoeken met JGZ is op zichzelf dan ook niet problematisch.

Dat ligt echter anders voor het doorgeven van medische of andere bijzondere persoonsgegevens die geen verband houden met de uitvoering van de geneeskundige behandelovereenkomst en die niet noodzakelijk zijn voor de goede behandeling of de verzorging van de betrokkene.³

Het concept heeft het oog op een goede start van het kind in de eerste 1000 dagen en het in dat kader JGZ al in de prenatale fase in staat te stellen in kwetsbare gevallen ouders te begeleiden naar het aanstaande ouderschap.⁴ Het gaat bij 'kwetsbare gevallen' om een potentieel grote groep aanstaande ouders, gelet op het onbegrensde en bijzonder brede karakter van het palet aan relevante problematiek:

Kwetsbare zwangere vrouwen en hun (eventuele) gezin hebben in zijn algemeenheid te maken met diverse risicofactoren en beschermende factoren die van invloed zijn op de mate waarin zij zorg en ondersteuning nodig hebben. Denk hierbij aan hun sociaaleconomische status, gezinssamenstelling en opvoeding, mentale weerbaarheid van de zwangere vrouwen, gezondheid en verslaving van ouders, en gezondheid van de kinderen zelf, de relatie tussen de zwangere vrouwen en de eigen familie, het wel of niet hebben van een sociaal netwerk, het hebben van werk. Risicofactoren kunnen zijn: financiële problemen, vermijden van zorg, nadelige leefstijl (voeding, beweging, rookgedrag, alcoholgebruik), onvoldoende opvoedingsvaardigheden, (psycho)sociale problematiek, fysieke en/of medische problematiek, licht verstandelijke beperking. Urgente risicofactoren kunnen zijn: huiselijk geweld, verslavingsproblematiek, dak- en thuisloos, acute psychiatrische problematiek.”⁵

De AP ziet het belang van tijdige hulp bij de aanpak van deze problematiek, maar merkt op dat het identificeren en signaleren van kwetsbare gevallen aan de hand van zo veel in zeer algemene bewoordingen omschreven risicofactoren en het doorgeven van bijzondere persoonsgegevens in dat kader in een ver verwijderd verband staat met verloskundige hulpverlening. Het verstrekken van deze gegevens kan dan ook niet enkel gebaseerd zijn op doorbreking van het medisch beroepsgeheim met toestemming

¹ Memorie van toelichting, paragraaf 4.

² Artikel 446, tweede lid, van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek.

³ Artikel 9, tweede lid, onder h, van de AVG spreekt over 'uit hoofde van een overeenkomst'. Artikel 30, derde lid, onder a, van de Uitvoeringswet AVG eist noodzaak in het kader van behandeling of verzorging van de betrokkene.

⁴ Memorie van toelichting, paragraaf 4.

⁵ Memorie van toelichting, paragraaf 3.

Datum
17 maart 2020

Ons kenmerk
z2020-00150

in het kader van de geneeskundige behandelovereenkomst.⁶ Grondslag voor rechtmatige verwerking en opheffing van het beginselverbod op het verwerken van bijzondere persoonsgegevens vraagt op grond van de AVG dan om ofwel een wettelijke taak of verplichting voor de verloskundige ofwel uitdrukkelijke toestemming van betrokkene.⁷

Het concept voorziet niet een taak of verplichting voor de verloskundige. Uitgaan van vrijelijk gegeven uitdrukkelijke toestemming in de zin van de AVG als grondslag is in deze context problematisch. Het gaat hier om een relatie tussen een hulpbehoevende en een hulpverlener waarbij sprake is van afhankelijkheid. De hulpbehoevende maakt daarbij ook nog eens deel uit van een bij uitstek kwetsbare doelgroep. Veel van de problematiek die bij de doelgroep speelt maakt dat de afhankelijkheid nog sterker is dan gemiddeld of in elk geval zo ervaren kan worden. Ook is aannemelijk dat er binnen de doelgroep juist vanwege de problematiek relatief veel mensen zullen zijn voor wie het komen tot een goed geïnformeerde en weloverwogen wilsuiting bijzonder moeilijk of soms misschien zelfs onmogelijk is. Het deel van de doelgroep dat het meest in aanmerking komt voor hulp zal zo ook juist het deel zijn dat het minst geacht kan worden om te komen tot toestemming die voldoet aan de eisen van de AVG.⁸

De AP erkent dat een zekere mate van vrije professionele beoordeling aangewezen kan zijn bij de vraag of er sprake is van kwetsbaarheid, maar merkt wel op dat een dergelijke - potentieel stigmatiserende - beoordeling wel zo veel mogelijk plaats moet vinden aan de hand van duidelijke wettelijke criteria. Daarbij moet dan gemotiveerd worden dat verloskundigen doorgaans ook goed in staat zijn deze beoordeling te maken. Criteria helpen niet alleen de verloskundige bij de beoordeling maar maken verloop van de selectie en (al dan niet) aanspraak op zorg ook toetsbaar. Indien het wetsvoorstel wordt doorgezet en doorgifte van gegevens vindt plaats op wettelijke grondslag is een veel nauwkeuriger omschrijving van de doelgroep dan ook aangewezen. Het concept bepaalt dat B&W met het oog op de inkoop de omvang van de doelgroep moet bepalen.⁹ Dat betekent dat er te weinig capaciteit kan zijn, zodat keuzes gemaakt moeten worden die al dan niet tot aanspraak op zorg leiden. Ook voor deze beslissingen lijken wettelijke criteria noodzakelijk.

De AP adviseert te volstaan met advies van de verloskundige aan betrokkene binnen de kaders van de behandelovereenkomst of, zo nodig, te voorzien in een wettelijke taak of verplichting voor de verloskundige om kwetsbare gevallen te selecteren en aan de JGZ te signaleren. Onderbouwing van de noodzaak en het vaststellen van objectieve criteria voor selectie van kwetsbare gevallen is dan wel aangewezen.

⁶ Artikel 457, eerste lid, van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek..

⁷ Artikel 6, eerste lid, onder a, of onder c, respectievelijk e, en art. 9, tweede lid, onder a, of onder h of i.

⁸ Deze eisen zijn nader ingevuld op Europees niveau in de Richtsnoeren inzake toestemming (WP259)

https://ec.europa.eu/newsroom/article29/item-detail.cfm?item_id=623051

⁹ De taakomschrijving in het voorgestelde onderdeel i van art. 2, tweede lid van de Wet publieke gezondheid en memorie van toelichting, par. 2.

Datum
17 maart 2020

Ons kenmerk
z2020-00150

Openbaarmaking

De AP is voornemens dit advies na vier weken openbaar te maken op haar website www.autoriteitpersoonsgegevens.nl. Behoudens tegenbericht gaat de AP ervan uit dat hiertegen geen bezwaar bestaat.

Hoogachtend,
Autoriteit Persoonsgegevens,

Overeenkomstig het door de Autoriteit Persoonsgegevens genomen besluit,

[getekende versie volgt]

mr. A.C. De Bruijne
Directeur Juridische Zaken en Wetgevingsadvisering